

## Nedsågade träd – skadestandsberäkningen i Högsta domstolen

Försäkringsjuridiska Föreningen i Göteborg  
den 14 september 2015

Svante O. Johansson

---

---

---

---

---

---

---

---

### Tallarna på Gotland NJA 2015 s. 199

- Britt-Marie har en tomt i Själsö på Gotland där hon vill anlägga en fullständig japansk trädgård.
- Hon har en granntomt till sin tomt ovanför en slänt. Där står det ett tjugotal träd i gränsen varav några är gamla självsädda tallar. Grannarna vill att Britt-Marie ska ta ned några tallar för att de ska få in mer sol på deras tomt. Hon säger att hon ska återkomma, men det rinner ut i sanden.
- Sedan blir det midsommar. Grannen bjuder in gäster, däribland Patrik. Han ska även hjälpa till med lite andra saker. Under kvällen njuter man som vanligt de svenska läckerheter som midsommar påbjuder. Sådana läckerheter "kräva dessa drycker".

2

---

---

---

---

---

---

---

---

### Patrik tar fogsvansen

- Per får höra om grannens bekymmer med tallarna under kvällen och tänker att han ska hjälpa sin vän. Under påverkan av kvällens drycker tar han med sig en fogsvans och skrider till verket.
- Det bär sig inte bättre än att han lyckas säga ned tre tallar och skada ytterligare tre varav ett måste tas ned. Det är således fyra tallar som är totalskadade.

3

---

---

---

---

---

---

---

---

## Yrkanden i skadeståndsdelen HD meddelar pt – igen

- Tingsrätten yrkade Britt-Marie att Patrik skulle förpliktas att till henne betala skadestånd med 400 000 kr – varav
  - 295 834 kr för kostnad för förvärv, plantering och etablering av fyra nya tallar,
  - 96 566 kr för tillkommande mark- och beredningsarbeten,
  - 3 600 kr för ved och
  - 4 000 kr för terapi
- allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 24 juni 2010.

4

---

---

---

---

---

---

---

---

## Domstolarnas bedömning

- Per döms för skadegörelse, grovt brott, till villkorlig dom med dagsböter
- Tingsrätten dömde ut 179 500 kr och ränta efter en genomgång av bevisningen och skälighetsuppskattningar.
- Hovrätten dömde ut 181 507 kr avseende återanskaffning men inget för tillkommande mark- och beredningsarbete.

5

---

---

---

---

---

---

---

---

## Vilka metoder hade Högsta domstolen att beakta

- Vi vet (i vart fall numera) att det finns olika sätt att beräkna kostnader för nedsågade träd.
  - VAT 03
  - CAVAT
  - CTLA 2000
  - LMV rapport 1999:7 (Lantmäteriverkets modell för tomtanläggningar)
  - Kochs modell
  - Stritzkes modell
  - Alnarpsmodellen

6

---

---

---

---

---

---

---

---

## Utredningen i HD

- VAT 03
  - rör värdesättning av träd i stad, trädgård, park och landskapsmiljö. Justerades i HD så vissa faktorer blev neutrala.
- Lantmäteriverkets modell
  - utgår från fastighetens marknadsvärdeminskning och är anpassad för exploatering (expropriation) av tomtmark och inte primärt för värdering av tråde vid olovlig avverkning.

7

---

---

---

---

---

---

---

---

## HD:s avstamp

- Utgångspunkt: Återanskaffningskostnaden
  - Vad kostar det att skaffa ny egendom av samma slag?
- Alternativ: Försäljningsvärdet
  - Vad får ägaren om han eller hon säljer den skadade egendomen?
  - Kan komma i fråga för totalskadad egendom som är unik och inte möjlig att återanskaffa.

8

---

---

---

---

---

---

---

---

## Tidigare rapporterad rättspraxis

- *Björkallén i Gudhem* NJA 1898 s. 290
  - 81 björkar i allé utefter väg i Gudhem, Skaraborg.
  - Eftersom träden utöver vedvärdet haft värde som prydnadsträd så utgick 30 kr (ved) plus 150 kr (skönhet).
- *Träden vid Sura kyrkoplats* NJA 1919 s. 1
  - Lägenhet Sura kyrkoplats 14 tallar, 13 granar och fyra björkar.
  - Träden ansågs förutom vedvärde ha ett skönhetsvärde motsvarande 800 kr (mot yrkade 1 500 kr)
- *Skogen i Överby* SvJT 1921 ref. s. 70
  - Awerkad skog å lägenheten Överbystrand
  - Ersättning för den förlust i värde, lägenheten lidit

9

---

---

---

---

---

---

---

---

## Tidigare rättspraxis

- Undersökning av 14 hovrätts- och tingsrättsdomar
  - Återanskaffningsvärdet var huvudregel.
  - Fullvuxet träd med påtagligt estetiskt eller skyddande värde, typ allé.
  - Förekom också att man jämförde med marknadsvärdet på fastigheten.
- Sammanfattningsvis var spannet per träd mellan
  - 32 kr per träd (flera) och
  - 147 000 kr för ett träd som inramade herrgård

10

---

---

---

---

---

---

---

---

## HD:s slutsatser i

### *Tallarna på Gotland* NJA 2015 s. 199

- Återanskaffning förutsätter att det skadade går att återanskaffa.
- Växande träd kan inte ersättas.
- Likvärdiga träd kan inte anskaffas.
- Då gäller minskat försäljningsvärde av fastigheten.
- Detta fanns ingen utredning om.
- Ergo: uppskatta skönhetsvärdet
  - Ersättning med 33 600 kr ger 8 400 kr per träd

11

---

---

---

---

---

---

---

---

## Frågor som aktualiseras i majoritetens mening

- Vad är ett unikt träd?
- Vad är ett likvärdigt träd?
- Ersättningsträd kan diskuteras när
  - de är planterade (allé eller liknande)
  - har uttalat skönhetsvärde (herrgårdseken) eller
  - skyddsändamål (skydda mot insyn eller väder)
  - unga träd eller
  - relativt nyplanterade

12

---

---

---

---

---

---

---

---

## En dissens

- Utgår från principen om återanskaffning.
  - Full ersättning för sakens värde.
- Likvärdigt är också träd som är mindre, yngre men ändå träd.
  - Majoritetens metod leder till godtycke
- Kostnad för återplantering kan dock leda till orimliga kostnader i förhållande till marknadsvärdesminskningen.
- Begränsning görs därför till vad som kan anses rimligt (sic!).

13

---

---

---

---

---

---

---

---

## Den nordiska bilden

- HD hänvisar till en del nordisk litteratur.
  - Marcus Radetzki, Skadeståndsberäkning vid sakkada (2 uppl. 2012) s. 132 f.
  - A. Vinding Kruse, Erstatningsretten (5.udg. 1989, under medverkan av Jens Møller) s. 341
  - Hans Saxén, Skadeståndsrätt (1975) s. 280
  - Pauli Ståhlberg och Juha Karhu, Finsk skadeståndsrätt, (2014) s. 443
- Hänvisning till norsk litteratur saknas
  - Peter Lødrup har vissa vaga uttalanden

14

---

---

---

---

---

---

---

---

## Sedan sprack bilden av en enhetlig nordisk rätt

- NRt 2015 s. 216
  - Hytteforening ägde mark vid fjorden i Kristiansand. Hytteeier Stedal ägde egendomen ovanför. Träd stod på föreningens mark mellan Stedals hytte och fjorden.
- Stedal tog ned 14 tallar och toppade fem andra. De var mellan 7 och 10 meter höga och mellan 40 och 90 år gamla.
- Utgångspunkten är återanskaffning, men
  - Föreningens mark hade inte fått reducerat värde.
  - Utgiften för att återupprätta träden var ekonomisk förlust. Att helt gå på denna linje skulle "kunne være svært kostbart". Då får man gå på rimliga och förnuftiga tiltag
- Från 800 000 NOK över 600 000 NOK till 400 000 NOK.

15

---

---

---

---

---

---

---

---

## Utvärdering av HD:s dom

- Allmänna principer om ersättning är ganska vaga när man ska ta ställning till ett bestämt krav.
- Vad är sanning?
  - 400 000 kr enligt yrkandet
  - 175 000 kr som tingsrätten dömde ut
  - 180 000 kr som hovrätten dömde ut
  - 33 600 kr som HD dömde ut
  - 60 000 kr som i dissensen
- Omöjligt uppgift: det finns ingen som sitter "inne med den enda perfekta kalkyleringsmaskinen av härklyverikaraktär".
- Skulle man kunna lägga grannens ökade marknadsvärde till grund för ersättningen?
- Nu gäller återanskaffning, med reservationen att egendomen ska kunna ersättas.

16

---

---

---

---

---

---

---

---